

Document de reflexió:
“Cap al 12è Congrés”

per Miquel Iceta

Els reptes del PSC

El PSC s'ha de renovar i ampliar. Ha de trobar força en els seus valors, en les seves arrels i en la seva història. El nostre principal problema no és el d'encertar amb l'elecció de nou Primer Secretari o Primera Secretària. Primer cal que ens posem d'acord sobre què cal fer en la propera etapa. Aquí teniu les meves reflexions al respecte.

Els nostres valors segueixen essent els mateixos: llibertat, igualtat, fraternitat, laïcitat, justícia, responsabilitat i internacionalisme. Però nosaltres hem de canviar, la nostra organització ha de canviar, la nostra forma de fer política ha de canviar, la nostra relació amb la societat ha de canviar. I els canvis han de començar ara i aquí, en el nostre 12è Congrés. El congrés de la renovació del compromís socialista, del compromís nacional i del compromís amb tots els i les progressistes.

Són molts els catalans i catalanes que poden compartir els valors que integren la nostra Declaració de principis, hem de construir amb ells un projecte que aspiri a representar-los i una organització útil per fer viure els valors compartits i promoure la participació i la creativitat.

La renovació del PSC exigeix claredat en la definició d'un projecte de progrés per Catalunya, i rotunditat en la seva defensa Catalunya endins i Catalunya enfora. Assegurant el progrés econòmic sostenible, la cohesió social i la qualitat ambiental, impulsant l'autogovern de Catalunya i preservant la unitat civil erosionada per tensions identitàries i l'impacte de la immigració.

Convé recordar que l'objectiu fundacional del PSC era el de construir un gran partit socialista, representatiu dels treballadors i les classes populars de Catalunya, capaç d'impulsar un projecte majoritari de llibertat i justícia social. Es tractava de construir un gran partit socialista, catalanista i federalista, municipalista i europeista, sobirà en les seves decisions polítiques a Catalunya i articulats federalment amb el PSOE per desenvolupar la seva acció a nivell de l'Estat.

La pèrdua de vitalitat del nostre projecte no neix de la derrota de novembre de 2010 o del retrocés en les passades eleccions municipals. Fa molt més temps que tenim dificultats per vertebrar una majoria social, per representar a sectors juvenils i emergents, per atendre sectors dinàmics i innovadors. Hem perdut capacitat d'atracció

i hem deixat de ser referència política per molta gent.

No podem resignar-nos a una lenta decadència, contemplant els èxits del passat i confiant que els errors dels nostres adversaris faran que molts ciutadans tornin a confiar en nosaltres.

La necessitat de renovar el projecte polític del socialisme democràtic

El nostre principal problema, que compartim amb tots els socialistes, socialdemòcrates i laboristes d'Europa i del món, és el de definir un projecte de canvi social capaç de vèncer l'actual impotència política que subordina la democràcia a la llei dels mercats, un projecte capaç de domesticar el capitalisme global per sotmetre l'economia al benestar de les persones i els pobles, just el contrari del que succeeix ara. L'apoteosi neoliberal que està en la base de la crisi econòmica de l'any 2007 que encara patim amb duresa, no ha estat ni de bon tros vençuda, ni encara ha trobat una adequada resposta des de l'esquerra. El canvi de civilització al que estem assistint no està comportant una ampliació dels horitzons de progrés, ans al contrari suscita por i inseguretats, genera atur i desigualtats, esgota els recursos naturals del planeta i condemna a la precarietat i a la pobresa a la majoria dels ciutadans del món.

¿Serem capaços de retrobar confiança en les nostres idees? ¿Serem capaços de refer llaços de confiança amb la ciutadania? ¿Serem un altre cop capaços de canviar de futur? L'esquerra, junt amb altres, ha aconseguit històricament avenços molt importants: el reconeixement de drets de ciutadania, primer, i de drets socials, després, la consolidació de sistemes democràtics, l'extensió de drets i llibertats, la construcció de sistemes de benestar, l'establiment d'institucions europees i internacionals capaces de superar guerres i impulsar dinàmiques de cooperació entre Estats i pobles. Però constatem avui, novament, que els avenços aconseguits no tenen perquè ser definitius, i que assegurar-los en el present i consolidar-los en el futur requereix d'una voluntat reformadora capaç de vertebrar majories socials i polítiques a nivell local, nacional, estatal, europeu i global. I hem de reconèixer que avui no semblen capaços de lluitar contra la crisi i donar-hi resposta de forma coherent amb els nostres principis d'igualtat i justícia social.

Per això l'esquerra perd suport de la classe treballadora tradicional i de les classes populars, decebudes per una política econòmica i fiscal incapaç de defensar els seus interessos. I també perd la confiança de part de la classe mitjana, que considera que

contribueix a uns serveis públics que utilitzen bàsicament uns altres, i que no se sent identificada amb un discurs socialista que creu ancorat en el passat.

Certament una de les causes d'aquesta pèrdua de capacitat d'atracció és generalment compartida pel conjunt de l'esquerra europea, fins ara incapaç de plantar cara a la crisi i de desenvolupar una alternativa econòmica i social al model neoliberal i desregulat de globalització avui hegemònic. L'actual feblesa del procés de construcció europea i les dificultats per canviar les regles de joc de les finances internacionals marquen un terreny de joc especialment desfavorable per a les esquerres. És evident que una de les nostres prioritats ha de ser un compromís de reflexió, presència i activisme en aquest àmbit.

La crisi econòmica afavoreix un replegament individualista o identitari que abona les posicions conservadores. Per això cal que l'esquerra combati la por generada per la crisi i la seva utilització política per part dels conservadors. Com assenyalava encertadament Tony Judt, la dreta utilitza la crisi com a excusa per desplegar acarnissadament les seves prioritats: menys Estat, menys protecció social, menys solidaritat.

La qüestió és saber com impulsar les reformes necessàries per vèncer la batalla de la competitivitat en l'economia global i, al mateix temps, garantir la justícia social proporcionant una xarxa de protecció als que la necessiten i també seguretat a tots plegats.

Com diuen els nostres companys socialistes francesos en el seu nou programa, el sistema neoliberal és incapaç de situar les persones per sobre del benefici, els fins per sobre dels mitjans. Els reptes són clars: la regulació del sistema financer, l'abandó del dogma de la mà invisible del mercat que tot ho resol i la submissió dels intercanvis comercials a les normes socials i ambientals, evitant confondre drets amb mercaderies que sols estan a l'abast dels que les poden comprar. Cap d'aquests objectius no és factible sense un combat cultural i de valors, sense una acció decidida a nivell europeu, sense una visió global dels problemes, els reptes i les oportunitats, participant activament en els esforços de renovació del Partit Socialista Europeu i de la Internacional Socialista.

El socialisme democràtic ha de saber copsar els canvis econòmics, socials i culturals per assimilar-los i poder-los governar, revitalitzar els valors que ens identifiquen, innovar radicalment les nostres propostes i les nostres formes d'organització i actuació, i impulsar, en aquest nou context, la justícia social, la igualtat d'oportunitats, la defensa de la igual dignitat i el reconeixement de la igualtat de drets de totes les persones.

Per aconseguir-ho cal atacar frontalment la carència més gran i més urgent que tenim: la necessitat de renovar profundament els nostres plantejaments en matèria de política econòmica i fiscal. La provisió universal de serveis públics de qualitat, la reducció de les desigualtats socials i els desequilibris territorials, l'oferiment d'oportunitats a tothom i l'eradicació de la pobresa no depenen solament de mecanismes de transferència de renda des de les "classes benestants" als "perdedors" de les grans transformacions econòmiques, però és evident que en el centre de la nostra reflexió econòmica caldrà posar-hi una profunda reforma fiscal. La prioritat és també incorporar els sectors més febles de la societat en unes millors condicions a una economia que ha de créixer de forma sostenible. Així, la inclusió social ha d'anar vinculada a una política de modernització, competitivitat i creixement econòmic, en la qual el capital humà, la formació, la recerca i la innovació tinguin un paper central.

Avançar cap a un nou paradigma de política econòmica implica també un nou conjunt de regulacions i incentius a la inversió i a la producció, que contribueixin més a una prosperitat sostinguda a l'abast de tothom. A hores d'ara la renovació ecològica dels patrons de producció i de consum és inevitable, i això ha de proporcionar també un gran impuls al creixement econòmic. Hem de saber maximitzar la prosperitat satisfent els criteris de la sostenibilitat ecològica i social. I per això calen ajustaments i reformes per recuperar competitivitat i garantir el manteniment i consolidació dels avenços socials aconseguits. Unes reformes que passen per l'acord social i també per la introducció de mecanismes de cogestió a les empreses, que promoguin la participació efectiva dels treballadors i les seves organitzacions representatives en els òrgans de direcció empresarial.

Però les reformes no poden ser només locals, han de ser globals. Per això cal reivindicar al mateix temps una Europa federal capaç de defensar el model social europeu i d'impulsar una veritable governança econòmica comú, i una nova regulació dels mercats globals per assegurar que l'economia estigui al servei de les persones i de les societats.

Cal situar en el centre de la nostra reflexió i de la nostra acció qüestions com, entre d'altres, la Renda Bàsica de Ciutadania, la fiscalitat ecològica, la introducció de taxes sobre les transaccions financeres, la limitació dels beneficis empresarials quan es produeixin ajustaments de plantilles o deslocalitzacions, la limitació de les retribucions dels directius que han d'estar també fortament condicionades per la marxa de l'empresa, la introducció de clàusules socials i ecològiques en els acords internacionals de lliure comerç, la lluita contra el frau fiscal, la introducció de mecanismes de garantia hipotecària que preservin l'habitatge de residència habitual, la recuperació i revisió de l'impost sobre el patrimoni, una regulació estatal de l'impost de successions per evitar

una competència fiscal a la baixa, l'eliminació dels paradisos fiscals o la penalització dels moviments especulatius.

La necessitat de renovar el projecte nacional del socialisme català

Certament tenim els mateixos reptes que els de tota l'esquerra europea. Però el nostre combat es desenvolupa en una nació concreta, Catalunya, que comparteix amb la resta de pobles d'Espanya un mateix Estat, que no reconeix encara plenament la seva plurinacionalitat, pluriculturalitat i plurilingüisme, que no és encara plenament l'Estat federal que desitgem.

El projecte socialista a Catalunya està estretament lligat a una concepció radicalment democràtica de l'autogovern, que interpreta el catalanisme polític des d'una perspectiva progressista, d'unitat civil i cohesió social, i que troba en el federalisme el fil conductor d'una entesa fraternal amb la resta dels pobles d'Espanya, Europa i el món.

El pacte constitucional de 1978 va ser una fita històrica en el procés de conciliar l'ànima d'autogovern del poble català i la vertebració d'un projecte espanyol comú adequat a una nació de nacions. Certament el desenvolupament de l'autogovern de Catalunya i el procés de reconeixement de la realitat plurinacional d'Espanya han topat amb obstacles i incomprendiments, entre les que destaquen la pressió centralitzadora i uniformitzadora de la dreta espanyola que ha trobat en alguns sectors progressistes una complicitat o una passivitat descoratjadora. L'hostilitat de la dreta espanyola és també la principal causa del bloqueig a la reforma del Senat, peça imprescindible en l'evolució federal de l'Estat de les Autonomies, a través de la reforma de la Constitució.

El procés d'elaboració de l'Estatut del 2006 pretenia superar alguns obstacles i assenyalar una nova etapa en el desenvolupament de l'autogovern de Catalunya. Tot i els avenços aconseguits, dels quals el nou sistema de finançament n'és una bona prova, l'hostilitat manifesta del PP a la reforma i la campanya anticatalana desfermada per aquest motiu, han proporcionat arguments als sectors que consideren que Catalunya no aconseguirà mai assolir ni un reconeixement nacional suficient ni un nivell adequat d'autogovern en el marc espanyol. Nosaltres, en canvi, considerem que en un món d'interdependències creixents i de sobiranes compartides el secessionisme, la independència, no té ni sentit ni futur.

La Sentència del Tribunal Constitucional sobre els recursos presentats contra l'Estatut, llei orgànica espanyola acordada entre el Parlament de Catalunya i les Corts Generals, aprovada per aquestes i referendada majoritàriament pel poble català, ha suposat un nou entrebanc, una causa de malestar generalitzat entre amplíssims sectors catalanistes i un nou argument en favor de les tesis sobiranistes i independentistes. L'editorial conjunt dels diaris catalans, la manifestació del 10 de juliol de 2010 i el procés de consultes independentistes han estat exemples evidents de la insatisfacció creixent de sectors importants de la societat catalana amb respecte de l'abast de l'autogovern de Catalunya, així com de la percepció d'insuficiència i fins i tot d'injustícia del sistema de finançament i, molt en especial, d'un insuficient reconeixement de la realitat nacional, cultural i lingüística de Catalunya en el marc espanyol.

És en aquest context que el PSC ha d'oferir una alternativa concreta als dos pols que semblen monopolitzar avui el debat catalanista: d'un costat l'independentisme sense matisos, i de l'altre l'ambigüitat oportunista de CiU, embolcallada en el "dret a decidir" i un pacte fiscal de perfils inconcrets. La nostra alternativa és la recuperació de l'esperit del pacte constitucional a partir d'un acord federal, un pacte que desenvolupi el potencial federal de l'Estat de les Autonomies i asseguri el caràcter plurinacional, pluricultural i plurilingüístic d'un Estat espanyol eficient, entès com a marc de cooperació federal entre administracions, garant dels drets de ciutadania i de la prestació dels serveis públics de qualitat, de l'adequada regulació dels mercats i instrument per a l'acció europea i internacional. Aquest acord federal no ha d'excloure la possibilitat d'acords bilaterals subscrits entre l'Estat i la Generalitat ni un pacte fiscal solidari en el procés de revisió de l'acord de finançament subscrit el 2009.

Si no som capaços de donar contingut a aquesta alternativa, mobilitzant la majoria de catalans que creuen que aquesta opció és la que millor serveix els interessos del país, i teixint complicitats polítiques, socials i culturals a la resta d'Espanya en favor d'aquest nou pacte federal, Catalunya sembla abocada a una lenta deriva cap a un sobiranisme oportunista hegemonitzat per CiU.

La prova del nou de la viabilitat d'aquest nou pacte serà l'acord entre el PSC i el PSOE sobre el nou horitzó federal d'Espanya que ha de servir també per actualitzar la relació entre els dos partits, assumint l'expressió de l'opinió i el vot diferenciats del socialisme català en el marc d'un grup parlamentari federal de tots els socialistes al Congrés dels Diputats en aquelles qüestions d'importància transcendental per a Catalunya que no hagin pogut ser acordades prèviament. És el model practicat amb èxit al Bundestag de la República Federal Alemanya entre la CDU i la CSU. La nostra vocació permanent és la d'arribar a acords, però pels federalistes la voluntat d'acord no pot ser mai entesa com a acceptació d'imposicions.

Millorar la nostra connexió amb la societat

Però difícils com són les tasques abans assenyalades, no esgoten ni de bon tros la feina que tenim per davant. Hem de reaccionar també als evidents problemes de connexió del PSC amb la societat, d'haver reduït massa sovint l'acció política a la pura gestió de polítiques públiques desenvolupades des de les institucions, a les dificultats de traduir en acció i compromís polític una coincidència social majoritària amb els valors que volem representar, recollits en la Declaració de principis del partit aprovada per unanimitat en el nostre 11è Congrés celebrat l'any 2008.

El PSC ha de recuperar la seva capacitat d'agregació, cal que torni a esdevenir la referència d'una majoria social progressista, capaç de representar els treballadors, les classes populars i els ciutadans que comparteixen les idees de progrés. El PSC ha de retrobar la seva vocació de laboratori d'idees, d'espai creatiu i acollidor per al debat i l'acció política, refent de baix a dalt la seva connexió amb la ciutadania, amb els exponents més creatius i dinàmics de la nostra societat.

Hem de recuperar l'impuls fundacional, la vocació de suma, la generositat i l'obertura que facin novament atractiva la pertinença al partit, eficaç i engrescadora la militància, amb la flexibilitat suficient perquè tothom que vulgui aportar les seves idees, el seu temps i el seu esforç pugui fer-ho des de la llibertat i amb la confiança que la seva aportació serà reconeguda. Cal millorar els mecanismes d'informació, comunicació i debat per fer-ho possible, també a través de la utilització creativa de les noves tecnologies.

Pels socialistes és vital tornar a connectar amb la nostra base tradicional, però també establir nous vincles amb les noves generacions i amb els sectors més emprenedors i innovadors, resolent les tensions entre aquells que veuen la globalització com una oportunitat, i els que la temen i es resisteixen al progrés, essent conscients que no és fàcil construir identitats i lleialtats fixes en un món tan canviant. Necessitem forjar una alternativa a l'hegemonia liberalconservadora també per evitar que les pors i les incerteses creades per la crisi siguin aprofitades per populismes demagògics de caire identitari i/o ultradretà.

El malestar social causat per la crisi ha posat en evidència un descontentament profund amb la política i la consciència creixent dels estralls causats per l'economia de

mercat global. Una profunda regeneració de la política i la interlocució amb els sectors crítics amb l'actual model socioeconòmic són imprescindibles per tornar a connectar amb amplis sectors socials. Una connexió amb la societat que també ha de millorar a través de la presència en les xarxes socials i la pràctica d'una veritable política 2.0. La necessària renovació de la democràcia exigeix reivindicar l'acció política i millorar els mecanismes de representació i participació democràtiques, promovent l'aprovació d'una llei electoral catalana que permeti l'elecció directa de diputats en districtes uninominals tot garantint la proporcionalitat del sistema, eradicant la corrupció i tot abús de poder, i promovent mecanismes de retiment de comptes dels càrrecs electes.

Teixir una àmplia aliança social pel progrés

El PSC ha de créixer ampliant el seu espai d'influència política i la seva capacitat de representació electoral. Hem de ser més, hem de ser més capaços d'atraure als activistes progressistes i els ciutadans i ciutadanes més conscients i d'incorporar a la política els nouvinguts. Sindicalistes, creadors i emprenedors que comparteixen els valors de la llibertat, la igualtat i la justícia social, han de trobar en nosaltres interlocució i espai obert pel debat i el compromís polític. Ens adreçem també als catalanistes de tarannà lliberal, als que creuen en la necessitat d'afirmar la unitat civil del nostre poble, el nostre autogovern i una relació fraternal i de respecte amb la resta de pobles d'Espanya. Ens adreçem també als que volen veure una esquerra renovada, capaç de modernitzar els seus plantejaments, d'adaptar-los a la realitat del segle XXI, de recollir el millor de les lluites per la igualtat de drets, del feminisme, de l'ecologisme polític. Ens adreçem també a sectors crítics d'esquerres, que han trobat fins ara una excessiva complaença de la socialdemocràcia amb respecte del sistema econòmic capitalista que genera desigualtats, desequilibris, crisis i pobresa. Ens adreçem també als sectors federalistes i sobiranistes crítics amb l'actual marc constitucional, que volen donar resposta a la voluntat d'autogovern i de respecte a la personalitat nacional de Catalunya però pensen que la separació de Catalunya de la resta d'Espanya no és un projecte factible. La renovació del PSC aspira a recollir aquestes sensibilitats en un projecte polític sòlid, vigorós i d'àmplies fronteres.

Quan es parla de l'autonomia del projecte polític del PSC, de forma gairebé inconscient sembla que només ens referim a l'autonomia del PSC amb respecte del PSOE, però també cal afirmar la profunda autonomia del nostre projecte amb respecte d'altres forces catalanistes i d'altres partits catalans d'esquerres. Des d'aquesta autonomia, el PSC ha de teixir una àmplia aliança social pel progrés, capaç d'establir complicitats polítiques però també una profunda sintonia amb el moviment sindical i

l'associacionisme progressista, amb l'objectiu de guanyar la batalla de les idees i d'ampliar el suport a un projecte de reformes que promogui la justícia social.

Els objectius del 12è Congrés

El PSC ha de renovar i ampliar el seu projecte polític d'unitat civil i cohesió social, un projecte socialista, catalanista i federalista, capaç d'impulsar reformes en profunditat per assegurar el progrés econòmic, la justícia social, la llibertat i la responsabilitat individual, la paritat i la sostenibilitat. Un projecte capaç d'aglutinar majories i de guanyar la batalla de les idees, amb una organització més oberta, més acollidora, més transparent, més participativa, més moderna i més eficaç. Aquest és el nostre repte: una renovació profunda, sòlida i col·lectiva.

Tot això està al nostre abast. Però ha de ser una tasca col·lectiva, de baix a dalt. Una tasca que ha de rebre el suport, l'impuls i l'alè d'una nova direcció.

És imprescindible una direcció forta, col·legiada, capaç de recollir tots els accents per impulsar un projecte sòlid, coherent i unívoc, conscient de la necessitat d'un relleu generacional, amb un lideratge que pensi més en necessitats col·lectives que en ambicions individuals i que no condicioni la decisió sobre la futura candidatura socialista a la presidència de la Generalitat, que haurem de prendre a través d'eleccions primàries que hauran d'anar precedides d'un Congrés que aprovi la nova oferta programàtica del partit i consolidi el procés de renovació que s'obrirà en el Congrés que celebrarem la tardor del 2011.

Avui necessitem una nova direcció que conegui bé el partit i la seva gent, capaç de sumar voluntats i multiplicar esforços, de relligar sensibilitats, de comunicar bé, de transmetre esperança i il·lusió, de conjugar el "nosaltres" per sobre del "jo", no avantposant mai l'ambició personal a la col·lectiva i amb la capacitat de teixir àmplies complicitats en els espais progressistes.

Una direcció amb la voluntat de construir un pont cap al futur. I de fer-lo prou ample i prou fort per acollir tot el que som, tot el que representem, i per deixar pas quan toqui als que han de culminar el viatge que comença en el 12è Congrés. Un Congrés de canvis, que obre un període de més canvis encara.

De cara a preparar el 12è Congrés del PSC voldria compartir amb tots i cadascun dels i de les militants del PSC les conviccions, el diagnòstic, els objectius i el full de ruta esbossats en aquest document.